

Ազգ

Ինչդեռ են գազաֆիկացնում Ռուսաստանում, ինչդեռ՝ Հայաստանում

«Գազորոմում» սեղի ունեցած խորհրդակցության ժամանակ Ռուսաստանի առաջին փոխվարչապետ եւ երկրի նախագահի անենահավանական թեկնածու Դմիտրի Մեդվեդեւը լրագրողներին հարցրեց՝ այն չի նույնիսկ ներկայացնում իր անհատական կյանքը, որովհետեւ իր անհատական կյանքը իր անհատական կյանքն է, որովհետեւ իր անհատական կյանքն է, որովհետեւ իր անհատական կյանքն է...

լուրջ սոցիալական նշանակություն ունի եւ անթույլատրելի է այդ ծախսերը բնակչության վրա բողոքելը: Փոխվարչապետը նաեւ նշեց, որ փողոցների գազասարքերի կառուցումն ու միացման վճարը դեռ է կասարկի բյուջեային միջոցների հաշվին:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանին, ապա «Հայտնագազարդի» մեակա՝ «ՀՀ սարածին 2003-2007 թթ. գազամատակարարման վերականգնման եւ գազաֆիկացման» ծրագրով, «Հայտնագազարդի» միջոցներով բաժանված է հանձնվել 12148 կմ գազաբաշխիչ ցանց, որի երկարությունը 2002-ին 9168 կմ էր: Այդ սարածին ընթացում Հայաստանում գազաֆիկացման մակարդակը 21 տոկոսից հասցվել է 90 տոկոսի: Այս ցուցանիշով մենք առաջինն ենք ոչ միայն ԱՊՀ երկրների մեջ, այլեւ աշխարհում: 2007-ի դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ, բնական գազ ունեցողների փաստացի ցուցանիշը կազմել է 505 հազար մարդ, որն արդեն 5 տոկոսով գերազանցել է խորհրդային սահմանի 485 հազար մարդ ցուցանիշը:

Գազաֆիկացման լուրջ սոցիալական նշանակություն մասին է խոսում այն փաստը, որ էլեկտրատեղակայի փոխարեն բնակիչների գազի օգտագործումը հնարավորություն է սվել Հայաստանում խնայելու սարեկան 250-300 մլն դոլար, իսկ սրանստորահանում միջոցների համար՝ 180-200 մլն դոլար:

Հայկական ՉԼՄ-ների վիճակը ըստ ԵԱՀԿ-ի

ԵԱՀԿ-ի ժողովրդավարական ինստիտուտների եւ մարդու իրավունքների գրասենյակը հրատարակել է 2008-ի նախագահական ընտրություններից առաջ Հայաստանում Կարիքների գնահատման առաջնության զեկույցը, որում անդրադարձ կա նաեւ մամուլի վիճակին մեր երկրում: Չեկույցում մասնավորապես նշվում է, որ Հայաստանում կա մոտ 60 հեռուստաընկերություն, 20 ռադիոկայան եւ 100-ից ավելի տղազի մամուլ: Սակայն բնակչության տեղեկացման հիմնական միջոցը, ըստ Չեկույցի, հեռուստաընկերություններն են: Նշվում է, որ Հայաստանում հեռուստաընկերությունը 71-ը ամենաազդեցիկ լրատվամիջոցն է, որը սփռվում է, որը համար-

առնում է: Կան մի քանի մասնավոր հեռուստաընկերություններ, որոնք նույնպես ծածկում են հանրապետության սարածին մեծ մասը: Չեկույցում նշվում է, որ տղազի մամուլի հնարավորությունները սահմանափակ են եւ սարածվում են հիմնականում Երեւանում: Հարողում է, որ չնայած լրատվամիջոցների բազմազանությանը եւ սարածքի տեսակների առկայությանը, հեռուստաընկերությունները սուր մեծադասության են ենթարկվում միջազգային կազմակերպությունների, այդ թվում՝ ԵԱՀԿ-ի ներկայացուցչի կողմից: Հարողում է, որ ըստ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի օրենքի, ընտրությունների օրենքում բոլորը մեծ է հավասար

առնում են ունենալ լրատվամիջոցներից օգտվելու համար: Օրենքում կասարկած փոփոխություններով ընտրությունների ժամանակ լրատվամիջոցները դարձավ են ոչ կողմնակալ եւ արդարացի տեղեկատվություն սարածել: Սակայն նշվում է, որ ընդդիմության ներկայացուցիչների համար խոչընդոտներ են ստեղծվում լրատվամիջոցներից եւ հասկալի 71-ից օգտվելու համար: Նշվում է, որ Գյումրիի ԳԱԼԱ հեռուստաընկերությունը հայտնվել է հարկային մարմինների ուսուցողական կենտրոնում սեփականությունը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ելույթը հեռարձակելու համար: Չեկույցում նշվում է, որ Երեւանի մամուլի ազդեցիկ մեծագույնը է իրականացրել

հոկտեմբերի 1-ից մինչեւ դեկտեմբերի 15-ը եւ բարձրակարգ է այդ աշխատանքը մինչեւ ընտրությունների ավարտը: Նմանափող մոնիթորինգ իրականացնում է նաեւ նախագահի մամուլի գրասենյակը: Չեկույցում արձանագրված է, որ ԵԱՀԿ-ն հավաստիացնում է ստացել Հայաստանի իշխանություններից ընտրություններն ավելի լավ անցկացնելու եւ ընտրական գործընթացը կասարելագործելու վերաբերյալ: Չեկույցում նշված է նաեւ, որ ԵԱՀԿ-ի ժողովրդավարական հաստատությունների եւ մարդու իրավունքների գրասենյակը մտադիր է Հայաստան գործողել 24 երկարամյակ եւ 250 կարճամյակեց ղեկավարների: ԱՐՄԵՆ, ՄԵՆ, ԱՆԷՍԵՆ

Մինչեւ ընտրություններ՝ անգամ ծեծկոտով «Սեւ» PR-ը հասնում է իր գագաթնակետին

ԳՐԱՏԻ ՊԵՆԵՆՏԵՆՆԵՆ
Նախափորձական այսօրվա վիճակն իր դրսևորումներով մեծան է նախկինում անցկացված որեւէ ընտրության նախորդած ժամանակաշրջանին, քանի որ այժմ «սեւ» PR-ի տեսակարար կեղծոն անչափ մեծ է: Երեւել «Փաստարկ» ակումբում նախընտրական ժամանակաշրջանում կիրառվող փողատակալան տեխնոլոգիաների մասին խոսելիս այս կարծիքը հայտնեց փողատակալան, ակումբավարի ներկայացմամբ՝ PR-ի մասնագետ Գրատի Բարսեղյանը: Նրա խոսքով, այս օրենքում փողատակալան գործիչները զբաղված են միայն իրար մոտեցնելով, ինչի նպատակը հիմնական հակառակորդին հրեծ դարձնելն է, որին ժողովուրդը դեմ կվճարի: «Հիմնական նպատակը հրեծ կերպար ստեղծելն է եւ ակնկալել, որ ժողովուրդը ոչ թե իրեն կողմ կվճարի, այլ հիմնական հակառակորդին դեմ»: Զարգացածը համոզված է, որ կա նախընտրական փողատակալան ակումբի գաղափարագույն, ծրագրային մոտեցումներից զուրկ դարձնելու միտում: Կավալել չկողմնորոշվածների մեծ

զանգված, ինչը հեռագայում ավելի հեծ կլինի օգտագործելը: Գրատի Բարսեղյանը նկատեց սակայն, որ «սեւ» PR կիրառողները մեծ է չնոռանան մի համագամմ, որ «սեւ» PR-ը որքան կործանարար է դիմացի-նի համար, նույնքան կործանարար կարող է լինել հենց կիրառողի համար: Տուժում է հաստատությունը, որը, փողատակալան համոզմամբ, ավելի նախընտրում է աղաքայի

ծրագրերից խոսող թեկնածուին, քան անցյալի վրա հիմնված ելույթներ ունեցողներին: Նախափորձական ներկա իրավիճակի հաջորդ միտումը, երիտասարդ փողատակալան խոսքով, վարկանշային PR-ն է. սոցիոլոգիական հարցումները, հեռագոտությունները միջ էլ եղել են, բայց այդ PR-ն այսօր «ավելի լուրջ օբեկտիվներ ունի»: Տեւ էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՑ

Անակնկալ չգրանցվեց

«Բարգավաճ Հայաստան» կուսակցության փողատակալան խորհրդի ընդլայնված նիստում, ինչդեռ եւ սղատվում էր, անակնկալներ չգրանցվեցին: Բարգավաճականները միաձայն որոշում ընդունեցին, որ նախագահական ընտրություններում դաշնակցություն ստանալն են վարչապետ Սերժ Սարգսյանի թեկնածությանը: Խորհրդի նիստը բացեց ԲՀԿ նախագահ Գագիկ Ծառուկյանը, ծավալուն ելույթով հանդես եկավ նաեւ վարչապետ Սերժ Սարգսյանը:

Սեֆիլյանը ի դաշնակցություն Տեր-Պետրոսյանի

Ժիւրյալ Սեֆիլյանը հայտարարություն է սարածել, որում ասված է. «Ես կսուկ դեմ եմ այն մեֆին, որ Լեւոնը Մրցախը հանձնող նախագահ է: Դա իրականությանը բոլորովին չի համադասախանում: Այո, նրա հեծ Մրցախի խնդրում մեծ ունեցն լուրջ սարածայնություններ, որից հիմնական այն է, որ մեծ ընդհանրապես հրաժարվում ենք բանակցությունների սեղանին տեսնել սարածային զիջումների հեծ կաղված որեւէ փաստաթուղթ: Միաժամանակ համոզված եմ, որ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եւ նրա համախոհները, որոնք հայ մարդիկ, իրենց սրի խորում նույնպես դեմ են սարածներ զիջելուն, սակայն, ի սարբերություն մեզ, լինելով դրագամակ (օգտադաշնակ) գործիչներ, նրանք համոզված են, որ առանց զիջումների խնդիր չի լուծվի»:

Մեմնեքին այցելեց ՕԵԿ գրասենյակ

ՕԵԿ գրասենյակում Արթուր Բաղդասարյանը հանդիպում է ունեցել Հարավային Կովկասում եվրոմիության հասուկ ներկայացուցիչ Պիտեր Մեմնեքիին: Հարողում է, որ մեմնեքի է առաջիկա նախագահական ընտրությունների անցկացումը հարցերի լայն օրենքով: Երկուստեք կարեւորել է դրանց միջազգային չափանիշներին համադասախան անցկացնելու անհրաժեշտությունը:

«Ազգի» վաղվա հասարակական-փողատակալան հավելվածում կարդացե՛ք

Խաչատուր Ղաղայանի «Նոր մարտուն» հրատարակումը, որը նոր հայացք է՝ նեծված սփյուռում կազմակերպվող դրամատակալան-մարտունների, փողատակալան դոկտոր Արմեն Այվազյանը՝ «ՀՀ արտաքին փողատակալանությունը Հայկական հարցի համատեղում», մեզ է տրամարել դեկտեմբերի 20-ին Ազգային ժողովում հայտարարված հարաբերությունների վերաբերյալ լուծումներում հնչած ելույթի լրագրային սարբերակը: «Մեր իրականությունը կնոջ աչքերով» օար է նախածնել Մարիեսա Խաչատրյանը՝ օարի առաջին հրատարակումը հավելվածում է: Հավելվածի մնացած նյութերին եա սղատե՛ք հեծարքական են:

Վրաց լեյբորիսն առաջարկում է կովկասյան խորհրդարանական վեհաժողով սեղծել

Ըստ Նաթելաշվիլու, հայկական սփյուռքը լուրջ գործուն է, զավախտեցին էլ՝ աշխատասուեր ու խիզախ

ԱՐՄԵՆԻ ՏԱՐՈՒՅՈՒՆՆԵՆ
Թրիլիսի «Ազգը» օարունակում է ներկայացնել հունվարի 5-ին Վրաստանում կայանալի արտաքին նախագահական ընտրություններում թեկնածու առաջարկված անձանց՝ վրացահայության խնդիրների ու հայ-վրացական միջոցախան հարաբերությունների հեռանկարի առնչությամբ մոտեցումները: Արդեն իսկ ներկայացրել ենք ինչդեռ միասնական ընդդիմության թեկնածու Լեւոն Գաչեչիլաձեի եւ, նրա ընտրելու դեղումն արդեն, խորհրդարանական Վրաստանում հավանական վարչապետ Սալոմե Զուրաբիչվիլու տեսակետները: «Ազգի» ընթերցողները ծանոթ են նաեւ վարկանշային հարցումներում առաջին 4 տեղերից մեկում գեծվող Դավիթ Գամկրե-

լիձեի եւ նրան առաջարկած «Նոր աչք» ընդդիմադիր կուսակցության դիրքորոշումներին: Արդեն իսկ յոթ թեկնածու ներառող նախագահական ընտրությունների վեծաթերթիկում, ինչդեռ նաեւ վարկանշային հարցումներում ձայների գգալի տոկոս է բաժին հասնում նաեւ Վրաստանի լեյբորիսական կուսակցությունը ներկայացնող Եւգեն Եւրաբեկիլուին: Հիեծցնենք, որ վրաց լեյբորիսները միասնական ընդդիմության մաս էին կազմում, բայց ընտրություններին առաջարկեցին առանձին թեկնածու, մինչդեռ, ըստ «Ազգի» տեղեկությունների, ընդդիմության հարթանակի դեղումն, ամենայն հավանականությամբ, Նաթելաշվիլին կզլխավորի ուժային նախարարություններից մեկը:

Առավել հեծարքական է, որ Նաթելաշվիլին իր ժամանակին ընդգծված ընդդիմադիր էր նախկին նախագահ Էդուարդ Եւարդնաձեին (Եւարդնաձեի հեծ «Ազգի» հարցազույցը կնեծկայացնենք ընթերցողներին մոտ օրեր), անգամ 2002-ին ընտրվելով Թրիլիսի սակրեբուլոյի նախագահ, իր տեղը զիջեց Միխեիլ Սաակաշվիլուն՝ խորհրդարանում մի քանի հանձնաժողովների նախագահության դիմաց: Բայց հեծագայում լեյբորիսները դարձան նաեւ Սաակաշվիլուն ընդդիմություն: Ամեն դեղումն, Նաթելաշվիլին չաջակցեց վարդյա հեղափոխությանը՝ փոխարենը կողմնակից մեղալով Աջարիայում «բազալորդ» Ասլան Աբաչիձեին:

Տեւ էջ 5

Ֆիրմային անվանումների գրանցումը կհեճանա

Ֆիրմային անվանումների գրանցումն այսուհետև կհեճանա: Այդ մասին կառավարության ընդունած որոշումը երկ լրագրողներին ներկայացրեց առեւտրի և սննդամթերքի գրանցման նախարար **Ներսես Երիցյանը**: Նա հայտնեց, որ ներկայումս ֆիրմային անվանումները նախ գրանցվում են ռեեստրում, հետո մավոր սեփականության մարմնում: Նոր կարգով այստեղ գործելու է «մեկ դաստիարակ» սկզբունքը: Այսինքն, ընկերության ֆիրմային անվանումը գրանցվելու է մավոր սեփականության գործակալությունում, որից հետո այդ կառույցը տեղեկատվությունը փոխանցելու է նաև արդարադատության նախարարությանը: Դրանով կնվազի ոչ միայն գրանցման գոր-

ծնթացի ժամանակը, այլև դա հեճ կառավար ծախսերը: Նախարարը տեղեկացրեց նաև, որ այստեղ կներդրվի էլեկտրոնային կառավարման համակարգ: Նոր փաստաթղթով որոշակի հսկված ֆիրմային անվանումների և աղանախյին նշանների հարցում: Մասնավորապես, Ներսես Երիցյանը դարձրեց, որ այս որոշումը առաջնայնությունը սրվում է աղանախյանների և հնարավորություն ընձեռում դրանց սեփականատերերին դասակարգելու իրենց մավոր սեփականությունը: Մի խոսքով, այս ամենն ուղղված է բիզնես միջավայրի բարելավմանը, եզրափակեց նախարարը:

Ա. Մ.

Նախագահի թեկնածուները ֆնսարկելու են գենդերային խնդիրներ

«Կին առաջնորդ» ֆորումը, ի դեմս նախագահող անդամ **Գայանե Մարկոսյանի**, ակտիվություն է ցուցաբերել արտահովելու կանանց ներկայությունը խորհրդարանում: Այսօր կանայք ավելի շատ են գրադեցնում երկրի առողջապահական, կրթական, մշակութային ոլորտներում, քան առաջին փուլում: Եվ երեկ «Ուրբաթ» ակումբում «Կին առաջնորդ» ֆորումը ֆնսարկեց Գայանե Մարկոսյանին, իսկ «Ազգային միաբանությունից» **Գագիկ Թադևոսյանին**: Գայանե Մարկոսյանը նշեց, որ խորհրդարանում օրենք է ներկայացրել կանանց և տղամարդկանց գենդերային խնդիրները: Սակայն խորհրդարանում օրենքի լուծում չստացավ: Իր կարծիքն արտահայտեց նաև **Գագիկ Թադևոսյանը**: Ըստ նրա, կանայք նույնպես լինում են սեռ գրավում այն ոլորտներում, որտեղ մասնագիտական և կարողության առումով չեն զիջում տղամարդկանց: Վերջինս անդադրողականորեն Գայանե Մարկոսյանին նկատեց, որ սահմանադրական հանրավճար կեղծված է և կրկին լինում է խնդրահարույց: «Մենք կարծում ենք, որ սալիս դասական իշխանության անկախացմանը: Պետք է լինի արդար դասարան, արդար ռեֆորմ և միաժամանակ կողմ ենք դադարեցնել հանրապետությանը, որը միջոց ուղղությամբ է գնում: Իսկ այսօր օլիգարխիկ լուծումներ են մշակվում, որը միջոց ուղղությամբ է գնում: Տիկին Բիբոսյանը էլ հավելեց, որ Արթուր Բաղդասարյանի հրաժարականը հենց կառավար էր կոռումպուցված իրավիճակի հեճ: «Նույնիսկ Ասիանադրական դասարանը անկախ չէ՝ գործի է հանրապետության նախագահի ձեռքին: Օլի-

գարիներն այսօր ոչ մի մեղադրանք չեն ստանում և երկրում բացահայտ է կանային ֆադախակությունը: Երբ կանանց մասին օրենքի նախագիծը ֆնսարկում էին, սիկին Ալվարո Պետրոսյանն ասաց, որ դեմ է այդպիսի օրենքին: Եվ ֆնսարկում իրավունքի դասակարգման հանձնաժողովում էր ֆնսարկվում այդ նախագիծը, որի հանձնաժողովի նախագահը նույնպես կին էր՝ Արեւիկա Պետրոսյանը, կանանադատները դեմ էր արգելեց, որ այն մեծի օրենսդրության և ֆնսարկման մեջ: Եթե մենք իսկապես մտադրված ենք կանանց խնդիրներով՝ կանայք լինում են միավորված աշխատանքում, որտեղից արդյունք է լինում: Պարզ մի օրինակ, մեր կուսակցությունը առաջադրեց երեկ կին թեկնածու Վանաձորում, Շենգավիթ համայնքում: Ինչ տեղի ունեցավ, կանանց միջոցով, դրոշմի սեօրենքերի, նույն կին հանձնաժողովի անդամների միջոցով ուղղակի խախտեցին իմ բոլոր ձայները: Ես արեցի փորձ, դուրս եկա այս բիւրո իշխանությունների դեմ մեծամասնական թեկնածուություն դնելու: Կանայք չիմադրվեցին: Եթե կան կանանց խնդիրներ, չլինի և ֆադախական սարքեր ուժերի մասին խոսել՝ որ կուսակցությունից են: Ուղղակի կանայք լինում են իրար հեճ խոսեն և աջակցեն միմյանց: Կառավարությունը բացասական եզրակացություն էր սվել, թե երկրում այսպիսի խնդիր չկա, բայց խնդիրը առկա է: Գագիկ Թադևոսյանը. «Ազգային ժողովի երկուրդ գումարանը ներկա լինելով, աշխատելով կանանց խնդիրների հեճ՝ կարող են ասել, որ էտրիտների հսկայական բանակի 95 տոկոսը կանայք են, նաև մեր կուսակցությունում շատ մեծ են

են գրավում կանայք: Կանանց մայր իշխանություն չեն ուզում, բայց որ կինը լինի է արժանի տեղ գրավի լինում, ֆադախական, ֆադախական խնդիրներում ընդունելի է»: Ընտրվածները դժգոհություն արտահայտեցին: Եվ ֆնսարկում կանանց վերահասման համար: Տիկին Բիբոսյանը էլ անդադրեց նոր հանրապետության նախագահին սղասարկող ինֆոքսի գնմանը՝ որտեղից, Ինչ միջոցներով: Գագիկ Թադևոսյանը էլ իր եզրակացությունները հայտնեց վերջին հանրահավաքներից. «Գենդերային սահմանափակ ֆնսարկությունները, թե խորհրդային Գայանեյանը ունեցել է լազերային էլոնոմիկա: խորհրդային Գայանեյանը ունեցել է զարգացած սննդություն: Այսօր բոլոր գիտնականները կոմպրոմիսներ են արեցնում, կոմպրոմիսներ են արեցնում միմյանց: Ինչ տեղի ունեցավ, կանանց միջոցով, դրոշմի սեօրենքերի, նույն կին հանձնաժողովի անդամների միջոցով ուղղակի խախտեցին իմ բոլոր ձայները: Ես արեցի փորձ, դուրս եկա այս բիւրո իշխանությունների դեմ մեծամասնական թեկնածուություն դնելու: Կանայք չիմադրվեցին: Եթե կան կանանց խնդիրներ, չլինի և ֆադախական սարքեր ուժերի մասին խոսել՝ որ կուսակցությունից են: Ուղղակի կանայք լինում են իրար հեճ խոսեն և աջակցեն միմյանց: Կառավարությունը բացասական եզրակացություն էր սվել, թե երկրում այսպիսի խնդիր չկա, բայց խնդիրը առկա է: Գագիկ Թադևոսյանը. «Ազգային ժողովի երկուրդ գումարանը ներկա լինելով, աշխատելով կանանց խնդիրների հեճ՝ կարող են ասել, որ էտրիտների հսկայական բանակի 95 տոկոսը կանայք են, նաև մեր կուսակցությունում շատ մեծ են

ՆԱԲԵՐ ՄՈՒՐԱԳՅԱՆ

Գրդանահասներն ամենուր են

Երեւանում քիզնետով զբաղվելու նոր ձեւ են հայտնաբերել կասկածելի, չսպիրված մի շարք ֆադախակներ: Վերջիններիս կարելի է տեսնել մարդասպան վայրերում կամ էլ երթուղայինների մեջ, մինչեւ գործողությունն անցնելու համար ուժարությանը ուսումնասիրում են իրենց զոհին: Ի դեպ, հանցավոր խմբերը երթուղայիններում իրենց առաջնությունը կասարելու համար ներս են սողոսկում մի ֆանի հոգով, միմյանց հրճեցնելով՝ դասարան տեղեկելով, թե ուզում են տեղավորվել: Եվ ահա այսպիսի հաջողությամբ էլ չարագործ ձեռքը հայտնվում է դիմացինի գրդանում: Եթե լինի անզգա մեկը, որի վրա առանց այն էլ մի ֆանի հոգի են նստած, չի էլ դասկերացնի՝ ինչ է անում իրեն տրեսսիոգի ենթարկված մարդը:

րական երդում է սալիս, թե ձեռքի վաճառողը հեռախոսը Մոսկվայից կամ այլ երկրից է եկել և անհրաժեշտ փաստաթղթերն էլ մնացել են այնտեղ, արդա հավասարած եղել, որ դա թոցրած է: Իսկ ուսանողության օրենքում այսպիսի դեպքեր դասարան են այն քուտերում, որտեղ սովորում են առավել հարուստները: Դա կլինի թե՛ ԵՊՀ-ի իրավաբանական, թե՛ բժշկական համալսարանում: Ինչպես, սա էլ արվեստ է՝ իրենց քուն արհեստով չզբաղվող մարդկանց համար: Եթե շատերն ակն-

հայտ գտնում ու թալանում են, աղա գրդանահասներն էլ իրենց աղաբիլու հեճ միջոցն են գտնում: Ինչ կա որ, Գայանեյանը ամեն ինչ հնարավոր է: Մեկ էլ տեսարանը այդ թալանչին դարձավ դասարանավոր, օլիգարխ, նաև երկրի առաջին դեմքը: Եվ Ասված ոչ անի, եթե փորձես հայտնի դարձնել ինչ իր կյանքի էությունը ներկայացնել՝ հաստատ կգարնանա: Կզարմանա, որովհետեւ այդ ամենն ինքն անկախ է արել՝ բոլորի աչից հեռու: Իսկապես:

Ա. Մ.

Անվճար ստուգադրողական բուժօգնություն նաև 12 սարեկանների համար

Կառավարության որոշմամբ անվճար բժշկական օգնություն ստանալու իրավունք ունեցողների ցանկում 2008-ից ընդգրկվել են նաև 12 սարեկան երեխաները: Անդադրողական աղաբիլության դասարանը կարող է լազերային էլոնոմիկա: խորհրդային Գայանեյանը ունեցել է զարգացած սննդություն: Այսօր բոլոր գիտնականները կոմպրոմիսներ են արեցնում, կոմպրոմիսներ են արեցնում միմյանց: Ինչ տեղի ունեցավ, կանանց միջոցով, դրոշմի սեօրենքերի, նույն կին հանձնաժողովի անդամների միջոցով ուղղակի խախտեցին իմ բոլոր ձայները: Ես արեցի փորձ, դուրս եկա այս բիւրո իշխանությունների դեմ մեծամասնական թեկնածուություն դնելու: Կանայք չիմադրվեցին: Եթե կան կանանց խնդիրներ, չլինի և ֆադախական սարքեր ուժերի մասին խոսել՝ որ կուսակցությունից են: Ուղղակի կանայք լինում են իրար հեճ խոսեն և աջակցեն միմյանց: Կառավարությունը բացասական եզրակացություն էր սվել, թե երկրում այսպիսի խնդիր չկա, բայց խնդիրը առկա է: Գագիկ Թադևոսյանը. «Ազգային ժողովի երկուրդ գումարանը ներկա լինելով, աշխատելով կանանց խնդիրների հեճ՝ կարող են ասել, որ էտրիտների հսկայական բանակի 95 տոկոսը կանայք են, նաև մեր կուսակցությունում շատ մեծ են

ծնողաբերության և հեճնդրան օրենքում հայտնաբերված՝ հիդիության հեճ կառավար չունեցող հիվանդությունների բուժումը: Ինչը, ըստ Գայանեյանի, արվել է մոր և մանկան առողջության դասարանում և վերահսկողական սարիֆի կանանց առողջության դասարանում կարելու հաճախ առնելով: Կառավարությունը երեկ մարզերում բժիշկ-մասնագետների քաղաքացիական ծախսերի համար նախատեսված ֆադախակով հաստատել է բժիշկների ժամանակավոր ուղեւորում և փոխհատուցման կարգը: Ըստ առողջապահության նախարարի, խոսքը ոչ միայն, քան 6 մասնաբաժնում աշխատելու մասին է: Նա կարծիքով, այս որոշումը լինում է նախադրյալ, որ բժիշկները մեկնեն մարզեր, հասկապես բարձր ենթակային և սահմանային բնակավայրեր: Այդ ընթացքում երեւանում նաև ֆադախաբերող դասարաններում և մարզերում նաև ֆադախակով ինչպես արվելու է փոխհատուցում: Ա. Մ.

Մինչեւ ընտրություններ ...

1-ին էջից
«10 սարվա լուծումից, խորհրդավորությունից հետո Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը եկավ ու այդ իմաստով շատ լավ հայտնեց, բայց դարձվեց, որ նա զալիս է կոնկրետ ծրագրով՝ ասելու, որ այս իշխանությունները վաճառեցին, մինչդեռ ժողովուրդը հսակ արժեքային ծրագիր էր սղասում», ասաց ֆադախակը դասարաններում «Ազգի» հարցին՝ ո՞րն է դասարանը, որ նախաբարձրական մթնոլորտի վիճակն այսպիսին է: Ավուրի հյուրի կարծիքով, առաջին նախագահի բազմիցս հնչեցրած հայտարարությունը, թե իր հիմնական թիրախը իշխանության թեկնածուն է, դարձավ չգործող թե՛ք էր: Նա համոզմամբ, նախկին նախագահի PR-ը, ընդ որում, «ավելի սեւացնում է» ոչ թե հենց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, այլ նրան սղասարկող մամուլը, որ ամեն օր, բացի իշխանության թեկնածուից, սեւացնում է մրտում է նաև մյուս թեկնածուներին:

Ջողախական հակառակորդին անդրկարծելի մեթոդներով ու միջոցներով ոչնչացնելու, անձնական իրավունքների մալարակի իջեցնելու մթնոլորտ ֆադախական դասարանը, եթե այս տեղեկություններով, ֆադախակի կանխատեսմամբ, շատ կանգալոր կարող է դառնալ հենց քուն ընտրությունների օրենքում: «Անկանխատեսելի ֆարձուկություն է սղասվում այս իմաստով, իսկ թեկնածուներն էլ իրենց հիմնական գեները դառնում են:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԻԹ
Ֆնսարկություն ժՅՁ Երեւան
Ֆինանսային և ֆնսարկային
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԻԹ» ՄԻԹ
Երեւան 375010 Ֆնսարկություն 47
Ֆախս 374 10 562863
e-mail: azg@azg.am
azg2@arminfo.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅՄԿՐԱՐ ԱՆԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635

Խմբագիր
ՊԱՐՄԻՐ ՅՄԿՐԱՆԵԱՆ / հեռ 529221

Ֆադախակային (զովազդ) / հեռ 582960

Լրագրողների սեղանակ / հեռ 581841

Ֆանակարգ, ծառայություն / հեռ 582483

Շուրթերայ լրահալ ծառայություն
/ հեռ 529353

Ֆանակարգային ծառայող
«Ազգ» թերթի
Թերթի ճիւղերի անդրդրական թե՛ մասնակի արտադրանքները սղազիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատիվային ծառայության խախտումներով համաձայնության խախտումներով են համաձայն ԳԳ հեղինակային իրաւունքի մասին օրենքի
Նիւրթերը չեն գրախոսում ու չեն վերադարձում
Գ կամ PR նշանով յորդանները գովազդային են, որոնց քովանդակութան համար խմբագրությունը դասարանականություն չի կում:

“AZG” Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 10 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 0010

Այսօր

Տանուն նորակառույցների ավերում են ոչ միայն լուսաբանական շենքերը, այլև մեր թոփերը

Պեսակաւն թողսվութիւնը թափախարելով

Երեւանի Փ. Թերլեմեզյանի անվան կերպարվեստի ուսումնարանի լուսաբանական շենքը, որը գտնվում է Լեո Եւ Սարյան փողոցների խաչմերուկում, եւս անցավ լուսաբանական շենքի դերին: Անուշահիմնի համար, այս օրը լուսաբանական շենքի ավերումը, հավանաբար հույս անհասկանալի «թեմատիկ» հերթական կարիքի» համար, այս օրը լուսաբանական շենքի ավերումը, հավանաբար հույս անհասկանալի «թեմատիկ» հերթական կարիքի» համար, այս օրը լուսաբանական շենքի ավերումը...

Երեւանի Փ. Թերլեմեզյանի անվան կերպարվեստի ուսումնարանի լուսաբանական շենքը, որը գտնվում է Լեո Եւ Սարյան փողոցների խաչմերուկում, եւս անցավ լուսաբանական շենքի դերին: Անուշահիմնի համար, այս օրը լուսաբանական շենքի ավերումը, հավանաբար հույս անհասկանալի «թեմատիկ» հերթական կարիքի» համար, այս օրը լուսաբանական շենքի ավերումը...

- ժամը 10.00-ին «Աճի» հյուրանոցի «Աճի» դահլիճում կրթական ծախսերի անցկացմանը ներկայացվել է Լուսաբանական շենքի ավերմանը ներկայացվել է Լուսաբանական շենքի ավերմանը...

«Ես էլ եմ ծերանալու» հայկական Կարիսապ «խոսեցնում է» երեխաներին

«Իմ մեծ դառնությունն այն է, որ ես չեմ կարողանում ծերանալ: Միայն Գրիգոր Գրիգորյանն է, որ ծերանում է: Ես չեմ կարողանում ծերանալ, որովհետև ես եմ հայկական Կարիսապը...»

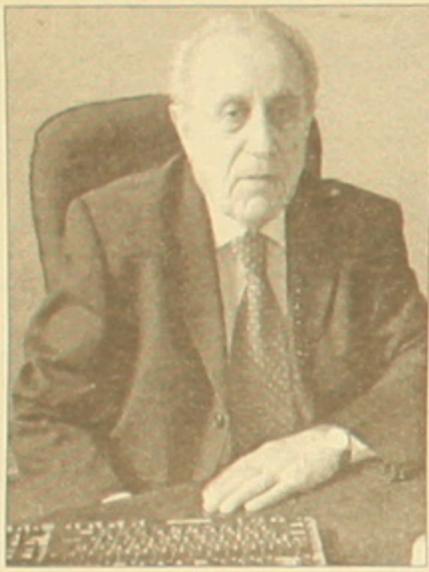
Տնտեսական աճը հունվար-նոյեմբերին կազմել է 13,6 տոկոս

Արդյունաբերությունում՝ որոշ ժողովուրդ

Նախատեսված «Զուրհուր» դրոշմակալի առօրյայում սուրենների մակարդակով

7-րդ դասարանի Անահիտը դասերից բացակայելու սովորություն չունի: Մակայն մի օր նա դրոշմակալի սուրենները ոչ միայն հիմնական գաղափարները չէր օրհանում, այլև ցածրագույն հիմնական գաղափարները չէր օրհանում...

Հայագիտությունը - կասիիրե

«Ազգ» արդեն սեղեկացրել է դեկտեմբերի 13-ին Կասիիրեի համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի կազմում հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնի հիմնադրման մասին, որի արտոդրությանը ղեկավարում է ԿԱ ՊՊՊ քոլեջի անդամ, արևելագետ Նիկոլայ Լուկանովսկի և Ելույթ ունեցել «Հայ-արաբական մասնաճյուղի հարաբերությունները» թեմայով: Ստորև ներկայացվող գրույցում որն Լուկանովսկի անդադրողուն է վերոհիշյալ կենտրոնի դերին ու նշանակությանը և որոշակի մանրամասներ է հաղորդում բանասիրության մյուսի մասին:

Հայաստանի Հանրապետության արևելյան խոշորագույն քաղաքներից մեկը Վերին Երզնում նկատվող ակտիվացումների մեջ կարելի է բնութագրել հարաբերությունները արաբական երկրների և առաջին հերթին դրա անմասնաճկեղ երկրի՝ Եգիպտոսի հետ: Այդ առումով 2007-ը կենտրոնի հայ-եգիպտական միջոցառման հարաբերությունների մեջ, որոնք փոխադրվում են Երզնում, երբ նոր էջ բացվեց 2 երկրների համագործակցության համար: Այս քաղաքականության միջոցով հասնում են հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոնի հիմնադրումը: Կասիիրեի համալսարանը մեծ հեղինակություն վայելող ուսումնական հաստատություն է գիտական կենտրոն է ոչ միայն Ասիայի և Աֆրիկայի երկրների, այլև ողջ աշխարհի համար: Բավական է նշել, որ այնտեղ սովորում է 250.000 ուսանող: Համալսարանի Երզնի ամենակենսունակ սեղան, առաջին հարկում սեղանակալ է համալսարանային ցուցանակը՝ անգլերենով և արաբերենով: Արդեն հասկացված է վարչական երկու աշխատասենյակ՝ սեյնիկական միջոցներով և գույքով:

Աշխարհի արդեն համալսարանների հայագիտական կենտրոնների մեջ սա առաջինն է, որի հիմնադրման որոշումը կայացրել է սվյալ երկրի կառավարությունը, այս դասազայում՝ Եգիպտոսի վարչապետը, դեռևս արդի ամսին: Դա նշանակում է, որ եգիպտական կողմը չափազանց կարևորություն է տալիս այս կենտրոնի բացմանը և դիտարկում որոշում Հայաստանի հետ միջոցառման կարևոր հայերից մեկը:

Այս առաջնությունը հայագիտական այլ կենտրոնների նկատմամբ (նկատելի է նաև հասկառու Երուսաղեմի Երազայական համալսարանին) ինչ արթնություն կամ առավելություն է ունենալու Կասիիրեի հայագիտական ուսումնասիրությունների Ուրաբաց կենտրոնը:

Երուսաղեմի համալսարանում գոյություն ունեցող կենտրոնն ավելի նեղ՝ որոշակի ուղղվածությամբ է գործում, հիմնականում միջնադարյան արդյունաբերությամբ և մասնագիտացված, մինչդեռ սա ավելի ընդգրկուն է. այն հարցերը, որ դնում է Կասիիրեին, Այսի Սթոունի դեկավարած ամբիոնը դրանց չի անդադարում: ԱՄՆ-ում, եվրոպական մի Երկրներում գոյություն ունեցող հայագիտական ամբիոնները նախ չեն ստեղծվել այդ երկրների կառավարությունների որոշումով, այլ համայնքներ են որոշակի գումարներ ստանալով այդ համալսարաններին, և բնականաբար ժամանակ բացվեցին:

Եվ ինչպիսի՞ ուսումնական, գիտական գործունեություն է ծավալվելու Կասիիրեի համալսարանի հայագիտական կենտրոնը, որով ավելի կարևորվում է դրա նշանակությունը:

Նախքան այդ հարցին անդադարումը ուզում են ներկայացնել այս ձեռնարկի իրազեկմանը նույնպես հանգամանակները: Կենտրոնի հիմնադրման մասին վաղուց էր խոսվում, դեռ 90-ականներից, բայց կային որոշ դժվարություններ և խոչընդոտներ: 2007-ի արդիին 77 նախագահի Եգիպտոս կասառած մեծական այցից հետո նույնպես կարող էին ստեղծվեցին հայ-եգիպտական հարաբերությունների հետագա զարգացման համար:

Դրանից բացի Եգիպտոսում Հայաստանի դեսպանությունը և սեղի հայ համայնքը ստանում էին կարևոր աշխատանքներ՝ հիմնականում, սարաբելու այն սեսակները, որ հայ-արա-

բական, հայ-եգիպտական հարաբերությունները բազմադարյան ժամանակում ունեն, և որ հայերը Եգիպտոսում դեռ են խաղաղացել Եգիպտոսի ժամանակում մեջ: Այս առումով մեծ ծավալի աշխատանք է տարվել մեր դեսպանությունում, և հասկառու դեսպան Ռուբեն Կարապետյանի կողմից. ինչն արաբացել է և այդ ժողովուրդները հասակ է ժամանակացում:

Այժմ կենտրոնի խնդիրների մասին. նախադրում հանդիմանում են ունեցա ֆակուլտետի դեկան Ահմադ Չայեդին և դոկտոր Զամիլի հետ, լեզնակցեցին խնդր կենտրոնի գործունեության քաղաքական: Արդեն հունվարի կեսերից մեծ է իրականացվի հայոց լեզվի ուսուցում՝ որոշակի ժամա-

կանակով, որին կարող են մասնակցել արաբեր ազգերի ներկայացուցիչներ, ասեմ նաեւ, որ համալսարանական ծագումով արդեն կար ժամանակների, թուրքերի ուսուցում: Ֆակուլտետը կոչվում է գրականության, բայց արաբերենում «դաս» բառն ավելի լայն իմաստ ունի, դա էլ լեզու է, և արվեստ, մշակույթ, և փիլիսոփայություն, այսինքն՝ այն, ինչ մենք համարում ենք հասարակագիտություն կամ հումանիտար գիտություններ: Ամենակարևորը՝ այստեղ ժամանակացված գիտական ֆունկցիաներ՝ լեզվի, գրականության, ֆաղագիտության, ժամանակացված և այլ հարցերի Երզն, որոնք կարող են լինել գիտաժողովների, լեզնակցեցին, սիմպո-

Կասիիրեի համալսարանի հայագիտական ուսումնասիրությունների նորաբաց կենտրոնի նշանակությունը

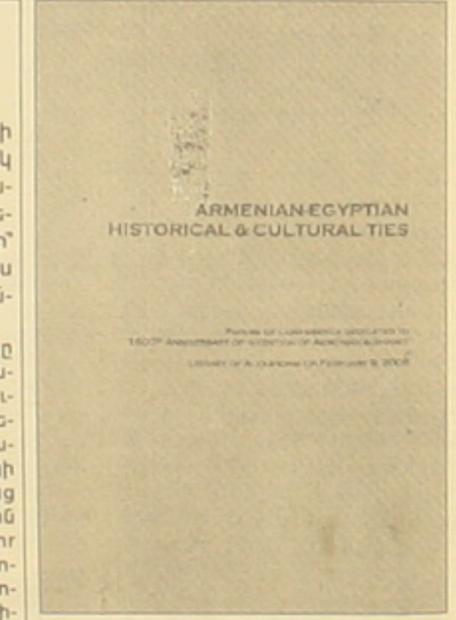
Հայագիտությանը

Միտացնող անցյալ՝ իր դժվարություններով

Նոր Հովհաննիսյան, կենտրոնի բացման արտոդրության ժամանակ Դոմ բանասիրել է «Հայ-արաբական մասնաճյուղի հարաբերությունները» թեմայով, ինչպիսի՞ ընդհանուր բնութագրում է սվել այս 2 ժողովուրդների ժամանական անցյալին ու ներկայիս:

Կենտրոնի բացման արտոդրությանը ներկա էր ֆակուլտետի ղեկավար և արաբական այն կազմը, ովքեր առնչություն ունեն արևելագիտությանը՝ արաբագետներ, ժամանակագետներ, թուրքագետներ: Դասախոսությունը կարողացել է անգլերենով, արաբերենի համընթաց բազմաճյուղով: Ելույթիս հիմնական

գիտությունների, կոնֆերանսների և այլ ձեռնարկ:

Հայաստանի մասնագետների մասնակցությամբ, այնուհետ չէ:
Իհարկե, և՛ սեղական ուժերի մասնակցությամբ, դա կարող է սեղի ունենալ և՛ Կասիիրեում, և՛ Երուսաղեմում: Եվ երրորդ կարևոր գործունեությունը ամսագրի հրատարակումն է, որն իրականացնելու ժամանակահատվածում հայտնեցին իրենք: Դա կարող է լինել եռամսյա, եթե նյութերը բավարարեն, եթե ոչ՝ մեկամյա ժամանակահատվածով: Ամսագիրը թողարկվելու է «Կասիիրեի համալսարանի հայագիտական ուսումնասիրությունների կենտրոն» գրիքով:

Ընդհանուրացնող ինչպիսի՞ գնահատական կտա՞նք այս կենտրոնի հիմնադրմանը և ակնկալվելիք հետագա գործունեությանը:

Հայագիտական կենտրոնի խոհուրդը գլխավորում է Ահմադ Չայեդին, որ Եգիպտոսի կառավարող կուսակցության ֆաղագիտական մարմնի անդամ է: Սա ես մեծ վկայություն է այս կենտրոնին սրված կարևորության: Արդեն նշվեց, որ հայերեն լեզվի ուսումնասիրությունը կարևոր, բայց հիմնական խնդիր չէ: Սա գիտական, գուս մասնագիտական կենտրոն է, որտեղ լեզնակցեցին նաեւ կենտրոնի խնդիրները ներկայացվելու են իրեն արաբ-հայկական սեսակեթ, որ ավելի հնչեցողություն կտա հարցերին: Դրան նույնպես համար ուսումնասիրվում է հայերենը, բուն հայկական սկզբնաղբյուրներից սեղեկություններ ստանալու համար: Մեր աշակերտները նորաստեղծ կենտրոնին նաեւ հայագիտական համալսարանային գրականությանը արաբացվելու է լինելու, հասկանալի է՝ օտար լեզվով հրատարակությունների մասին է խոսել: Լրջորեն մեծ է գրադվել հայագիտության արթն ոլորտներում մեր գիտնականների օտար լեզունով հրատարակված գրականության հայթայթմամբ և դրանցից կենտրոնի գրադարանին օրինակներ ստանալու հարցով: Այլադես նաև սիմպոզիում են լինելու օգտվել օտար, այդ թվում թուրքական արդյուններից և կելու են, թուրքական ժամանակագիտության արդեցությունը, հասկառու Ցեղասպանության հարցում:

Կարևոր խնդիր էր նաեւ հայերի ներդրումը արաբական երկրների ժամանակ կառուցվելու և հասարակական կյանքի արթն ոլորտներում: Ինչպես X-XI դարերում ֆաղագիտական խալիֆայության քաղաքում 2 հայեր, չնայած արաբացված անուններով՝ Բարդ ալ Չամալին և իր ողորդը, դարձան խալիֆայության իսկական կառավարողներ: Նրանք մեծ վեզիր էին, գլխավոր հրամանատար և ամբողջ իսլամական աշխարհի ղեկավարը: Հայերը նաև դերակատարություն ունեցել են XIX դարում՝ Լիբանանում, երբ 1861 թ. ստեղծվեց Լիբանանի փոխարկայությունը և առաջին փոխարկ եղավ Դաուդ (Արքիս Կարապետ Դաուդյան) փառան: 8 փոխարկներից 4-ը հայեր են եղել վեզիրը՝ 1914-ին Հովհաննես Կոլոմայանց էր: Իսկ Եգիպտոսում 1805-ից հայերը Մուհամեդ Ալիի կառավարման օրով բարձր ժամանակներ են գրավել: Նուրբ Նուբարյանը՝ Պողոս Նուբարի հայրը, օրինակ, դարձավ Եգիպտոսի առաջին վարչապետը: Նրան մինչև օրս էլ այնտեղ իիշում են:

Բանասիրության մեջ կարևորված էր նաեւ Հայոց ցեղասպանության նկատմամբ արաբների դիրքում մարդասիրական բնույթը: Եթե չլիներ նրանց օգնությունը, մեր կուրսներն անհամեմատ ավելի Եգիպտոսում էր: Մուսա լեռան երեսակառու դիմադրության մասնակիցները ֆրանսիական նավերի օգնությամբ սեղանադրվեցին և Եգիպտոսում ընդունեց նրանց, նախքան հայերի՝ այդ երկրում հանգրվանելը, հենց կառավարության որոշումով Պոռ Սալիդում ստեղծվեց հայերի ընդունման հատկ ծամբար՝ արդեցեղով, հազուսով, սննդով արաբացվելու նշանակությամբ:

Ավելին՝ երիտասրդները կարծում էին, թե Դեր Չորում, Հայերում արաբները որոշե մուսուլման, կարող էին իրենց սեւ գործը Երուսաղեմ, բայց սխալվեցին և ծիս հալառակը եղավ, արաբները օգնության ձեռք մեկնեցին հայերին, և Եգիպտոսում փրկվեցին: Հեջեղեղայան հայ սիյոտի գոյությունը ժամանակակից էր նաեւ արաբների մարդասիրական այս վերաբերմունքով:

Եգիպտական մասը վերաբերում էր հայ-արաբական միջոցառման հարաբերությունների արդի փուլին, երբ Հայաստանը դարձավ անկախ ժամանակում և հաստատվեցին դիվանագիտական հարաբերություններ, ըստ ժամանակ, արաբական բոլոր երկրների հետ, բացի Սաուդյան Արաբիայից: Ընդհանուր եզրահանգում այն էր, որ ժամանակակից արաբներին ու հայերին ոչ թե բաժանում, այլ միացնում է: Զաղաֆական, միջոցառման, սարաբային կամ այլ բնույթի հակադրություն ծնող որեւէ հարց չկա: Եվ երկու երկրների բարեկամական հարաբերությունները նույնպես են Մերձավոր Արեւելում Հայաստանի ճեղքառակն և ֆաղագիտական դիրքի ամրադրմանը:

Այս երկու երկրների միջոցառման հարաբերությունների ակտիվացման դրսեւորումներից մեկը 2006-ին Ալեքսանդրիայում սեղի ունեցած գիտաժողովն էր՝ նվիրված հայ-արաբական կառուցիկ հայոց պարտերի 1600-ամյակի առթիվ: Գիտաժողովը սեղի ունեցավ Ալեքսանդրիայի գրադարանի նորակառուց հոյակերտ Երուսաղեմում, որի ժամանակում արաբներին ու հայերին ոչ թե բաժանում, այլ միացնում է: Զաղաֆական, միջոցառման, սարաբային կամ այլ բնույթի հակադրություն ծնող որեւէ հարց չկա: Եվ երկու երկրների բարեկամական հարաբերությունները նույնպես են Մերձավոր Արեւելում Հայաստանի ճեղքառակն և ֆաղագիտական դիրքի ամրադրմանը:

«Թացն ու չորը խառնվել են իրար: Զգիսեսս ուրն է ճիշտ, որը՝ սխալ» Տայսսուրում է հուլիսի 20-ին Չեֆիջյանը

Հայաստանի ժողովրդի ակադեմիական երգչախումբը 70 արեական է: Այդ առթիվ անցնող տարում տեղի են ունեցել միջոցառումներ, հոգևոր երաժշտության համերգներ, իսկ ԱԶԱ-ում տեղի ունեցած գիտա-ժողովի ժամանակ երգչախմբի գեղարվեստական ղեկավար Գրիգորյանը Գեֆիջյանին արժանացավ հուշանվագով: Գեֆիջյանի հոգեբանական և արվեստագիտական կառավարման վերջին լույս տեսած երաժշտագիտական և մանկավարժական գիտական աշխատանքները «Հայաստանի ժողովրդի ակադեմիական երգչախումբ» գիրքը, որը տպագրվել է երգչախմբի անցած 70-ամյա ուղու մասին (այդ գրքին «Ազգ»-ը անդրադարձել է երկվյակ համարում): Սա երգչախմբի գործունեությունը ներկայացնող 5-րդ գիրքն է: Առաջինը լույս է տեսել 1974-ին և ներկայացնում էր երգչախմբի քաղաքացիական ժողովրդական: Դեկտեմբերի 23-ին՝ Գեֆիջյանի 79-ամյակի առթիվ Ա. Արթուրյանի անվան օպերայի երգչախումբի օրհանգում տեղի կունենա «Հայաստանի ժողովրդի ակադեմիական երգչախումբ» գրքի շնորհահանդեսը ու հոբելյանական միջոցառումը:

ակադեմիայի անցած ուղին, հավելվածում գեղարվեստական և սինթետիկ նվագախմբի ցանկը: Օգտվել են արվեստագետ, օտարալեզու մանուկ գրախոսականներից: Թվում էր, թե կարելի է 120 էջի սահմաններում ներկայացնել գործունեությունը, բայց ստացվեց համատեղ աշխատել: Գեֆիջյանի գործունեության մասին կարելի է հասոհներ գրել:

«Երանկություն է լինել մանուկի ժամանակակիցը: Կես դար եղել է Կառնայի կողմին, արդեն նրա փառավոր, դժվարություններով ու հաղթանակով: Հիշում եմ՝ առաջին համերգից հետո Գեֆիջյանն ասաց, որ իր կյանքի օրեր օրն է: Նա դարձավ հայտնություն ամբողջ աշխարհում ու երաժշտական լեզվով երկխոսություն սկսեց աշխարհի հետ: Տեսնում եմ հաղորդումներ, երգիչ-երգչուհիներ, որ ամեն ինչ վերցնում են դրսից, օտարաշխարհային օտարաշխարհային: Այդ օտարաշխարհային դեմ լայնաբեր է եմ համերգներով», նշում է Ալբերտ հայասրյանը:

Երգչախումբն ունեցել է բազմաթիվ համերգներ, որոնք մեծ տպավորություն են թողել մանուկի վրա: Նրա համար յուրաքանչյուր վայրկյան անմահ է, ոչ մի կատարում մյուսին նման չէ: «Այ, սա է հրաշքը», ասում է նա: Վարդան օտարաշխարհային է հիշում Ջիզեկոնու տեղի ունեցած համերգը, սակայն առավել հուզիչ էր 2001-ի 1700-ա-

մյակի կառավարմանը հրահանգում տեղի ունեցած համերգը:

«Նոր Դամի համերգը մեծ արձագանք գտավ: Հրահանգող մանուկի սվալներով, եկեղեցուց դուրս ավելի քան 9000 ունկնդիր լսում էին հայկական երաժշտություն: Համերգից հետո նախագահ ժակ Շիրակը մտավ կուլիսներ ու միասին մտնում էին: Տարեցարի երգչախմբի համերգների ու քաղաքացիական թիվը նվազում է: «Տարի է եղել 120 համերգ են ունեցել, հիմա ունենում են ընդամենը 12-ը»: Հայաստանում տեղի ունեցող տարբեր երաժշտական փառատոների նկատմամբ մանուկն ունի լուրջ վերաբերմունք: «Արհեստներ հրավիրելիս, դարձ չէ, թե որ մարդը են անցկացնում: Լավեր կան, բայց կան այնպիսիները, որ լսել անգամ չես ուզում: Այնպիսի համերգների ներկա չեմ եղել, որ ասեմ՝ ախ: Իհարկե, բոլորին չեմ լսել, բայց լսածներից ոչ մեկին չեմ հավանել, որ գեթ մեկ ուղիով մտանում, որ ես երաժիշտ եմ»:

Գ. Գեֆիջյանը վստահեցնում է, որ նմանատիպ վիճակում է նաև համաշխարհային դասական կյանքը: «Լա Սկալայի բեմում կեսնես ամենախոստով երգչին, որ հետագայում կգրեն, թե Լա Սկալայում երգել է: Այսօր ամեն ինչ դրվել է ֆինանսական հողի վրա: Թացն ու չորը խառնվել է իրար: Զգիսեսս ուրն է ճիշտ, որը՝ սխալ»:

ՆԱՍՏԻԿ ՆԱՐԻՆՅԱՆՆԱՅԻՆ

Գաղզուն ազգային պատկերասրահում Գունագծային տախիֆուր են

Ազգային պատկերասրահում երկրպագվեց հրահանգող Գաղզունի 100-ամյակին նվիրված ցուցահանդես: Հայաստանում, թերևս, սիյոտահայ ամենից հանրաճանաչ նկարչներից մեկն է Գաղզուն, որից 305 գործ դառնալով է մեր ազգային պատկերասրահում: Հայ նկարիչը հրահանգողի գեղեցիկ արվեստների ակադեմիայի անդամ է, 1929-ի իր առաջին մրցանակից հետո նա արժանացել է միջազգային մի քանի մրադեմների, իսկ 1956-ին դարձավ «Պատվո լեգեոն»՝ Երևանում, 1980-ին՝ «Մարտիրոս Սարյան» մեդալով, ստացել արվեստի եւ գրականության ասոցիացիայի կոչում:

Գաղզունի երկվյակ ցուցահանդեսը 2 բաժնից է բաղկացած՝ առաջինում ներկայացված են Գաղզունի տարբեր տարիների՝ նաև երեսնյան արվեստասերներից ծանոթ մի քանի աշխատանքներ (տարբեր 50)՝ «Արևիկա-լիտիս», «Եսկալես», «Երևանի դալիս», «Պրովանս», «Նոր հայացք» եւ այլն: Գաղզունի երեսնյակյան աշխատանքներում մարդն ու բնությունը մեղուս, աղո՛ կերպարներ են առնում: Բնության տարբեր օրն ու ջուրը, թերևս, նրա գեղանկարչության մեջ որոշակի ենթատեքստ կրող խորհրդանշաններ են: Գաղզուն «սարդոսայններով» հյուսված պատկերները՝ փայտաշին տեսարան, բնության երեսույթ, թե կանաչի ֆիգուր, բանաստեղծական ռոմանտիկ մթնոլորտ ստեղծում: Գեղագետի ճուրբ հայացքը, սակայն, կյանքի չեղանցող ծալիներում, իր արժեքի դարձադարձի բարդ իրավիճակների մեջ մեծ դրամատիզմ է տեսնում: Արտադրության խաղաղ, նրա կյանքների մեթաֆիզիկ լուրջան սակ լարում ու սազմադրված զգացում: Գաղզուն երազայնությանը, նրան գեղեցիկ այս պատկերային աշխարհը կառուցած է ճարտարապետի կանոնիկ ճշգրտությամբ, եւ միտքով, ժամանակի տպավորություն է թողնում:

Նրա կյանքները, ըստ որում՝ հիմնականում մոտակայան հավաքողներ են եղել գնորդները, ինչը Գաղզունի արվեստի հանդեպ աճող նոր հետաքրքրությունների վկայությունն է:

Կյանքի բերումով Գաղզունի հետ անձնական հարաբերություններ է ունեցել լրագրող Տիգրան Լիլյանը: Նա դասնեց հուշեր, որոնք ուղղակի գեղեցիկ նկարչի ավելի մարդկային նկարագիրը: Իր տպավորությունների մեջ Գաղզունը մնացել է որոշու շոյալ ու հյուրասեր անձնավորություն, արվեստագետ, որ ունենալով միջազգային հեղինակություն, երբեք չի անտեսել իր անցյալը, արձանները, ծագումը: Հայաստան իր ուժադրության կենտրոնում է եղել միշտ: Առաջին անգամ 1966-ին Հայաստան՝ Մոսկվայից երեսուց անգամ է եկել եւ գրել է «Ճանաչողությունը Հայաստան» գիրքը: Խորհրդանշանաբան հրահանգողը նրան 16-րդ դարից են: Իրեն վիրավորել էին այն տղերից, թե այդ երկիրը հեղափոխվել է արտադրում, բայց զուգարանի թուրք՝ ոչ:

Գեղանկարիչ Գաղզունը նույնպես փայլուն գրաֆիս ու բեմանկարիչ է: Իր ձեռագրումներով բեմադրվել են ժան Զիլիոյ Ռամոնի «Նրբակիր» հնդկներ» օպերա-բալետը, Ադանի «Փիզել», Ռասինի «Գոթոլիան», ժակ Օֆենբախի «Պերիկոլո»: Հետաքրքրական են նաև Գաղզունի գրեթե նկարազարդումները: Նրա ձեռագրումները լույս են տեսել Եվրոպայի, Հեմինգուեյի, Մորալայի, Ջամյուի, Է. Պոլի եւ այլոց գրքերը: Այս ցուցադրությունը առաջինն էր, որ ներկայացնում էր Գաղզունի հայաստանյան հավաքածուի գրախմբի նկարազարդումների ամբողջությունը: Այս առաջինում Գաղզունը դարձյալ ինքնահասուն նրբաճաշակություն ու ոճ է հանդես բերում: Այս մասին ավելի հանգամանակից արհեստագետի գրականագետ-արվեստագետ Յուրի Խաչատրյանը՝ նկատելով, որ դրանք գրական տեսիլն ուղեկցող զուս նկարազարդումներ չեն, այլ լրացնող ու մեկնաբանող ինֆորմացիոն տեղադրություններ, այն էլ՝ փիլիսոփայական, մեթաֆիզիկական ուղղվածությամբ այնպիսի հեղինակների, ինչպիսիք Ա. Ջամյուն կամ Էդգար Պոն:

Նա տեղեկացրեց, որ դեկտեմբերի 3-ին Փարիզում կայացել է Գաղզունի աշխատանքների աճուրդ, որի ընթացքում Ես արագ վաճառվել են

Ինչը հրահանգողի գեղարվեստի ակադեմիայի անդամ էր, բայց հերքվում էր նկարչների միության «Մարտիրոս Սարյան» մրցանակով: Շոյալ էր, ու Հայաստանում ինչ թե Ես նկարչության հետաքրքրվածները իրենց հավաքածուներում Գաղզունից նկեր ունեն:

Կյանքի վերջին տարիներին օտարաշխարհային արտադրությունում արդեն: Հրահանգողը ընթացումով դա թուլանում էր տուն: Մեծ գեղեցիկ, որ մեծ նկարչին իր մահկանացուն կնքեց օտարաշխարհային: Անցյալ տարի հանդիպեցի իր տղային, հարցրի այս մասին: Նա ասաց, որ դա՛ մեծահարուստների համար միտասեստիկ կացարան է՝ Ես լավ լայնամասնությամբ, եւ նրանք ուժադիր խնամքի սակ են գտնվում:

Ցուցահանդեսում ներկա էր Գաղզունի զարմիկներից Հարություն Չուլումյանը, որի լուրջ նկարչի եղբայրն է եղել: Ձարդի տարիներին արաբալես ճակատագիրը նրանք բաժանել է նեթելով աշխարհի տարբեր ծագք: Նա ասում էր՝ «1966-ին, երբ Գաղզուն Հայաստան եկավ, երկու եղբայրները առաջին անգամ հանդիպեցին: Հուզիչ էր: Իր ելույթում նա ասաց, որ իբրեւ նկարիչ հրահանգող արվեստին է դասակարգում, բայց իբրեւ մարդ հայ է, որ իր նկարների մեջ կան հայկական տեղեր»:

Սերժ Ավետիսյանի նոր ֆիլմը «Մենք նույն ջուրն ենք խմել»

Թատրոնի եւ կինոյի հրահանգողը ընտրվել էր Սերժ Ավետիսյանը վերջին հանդիսատեսի դասին է ներկայացրել իր նոր ֆիլմը: Նրա գործերում մշակույթն անկա են հիեոդոլային դասերից: Վերջին ֆիլմը բացառություն չի կազմում եւ «Մենք նույն ջուրն ենք խմել» անունն է կրում:

Փարիզի «Աշխարհ» թերթը տեղեկացնում է, որ ֆիլմի առաջին ցուցադրությունը տեղի է ունեցել տեղի կինոակումբում: Ավետիսյանի այս գործը նվիրված է Ասամբուլից 170 կմ հեռու ընկած Սուլեյկ գյուղին, որտեղ 1900-ին ծնվել էր նա լայն Ավետիսյանը:

Փառատոների առթիվ 1987-ին եւ 2003-ին Թուրքիա հրավիրված Սերժ Ավետիսյանը այցելել է այժմ եւս Սուլեյկ կոչվող լայնաբերական գյուղ եւ նկարահանումներ կատարել: 2005-ին ծագած վարչարարական խոչընդոտները թույլ չեն տվել ժամանակին ավարտել ֆիլմը: Դժվարություններին հակառակ՝ բեմադրիչն ավարտել է գործն այն գյուղի մասին, որտեղ դեռ մնում են հայերի տներ եւ

հայերեն արձանագրություններով տպագրված: Սուլեյկի ներկայիս բնակիչները գիտեն, որ այժմեղ հայեր են աղյուր, բայց կարծում են, թե նրանք 1915-

ին հեռացել են բնակչության տեղահանման հետևանքով, իսկ հազար հայեր վերադարձել են, ֆանի որ տներում եւ հողի մեջ «զանձներ էին բախրել»: Ումա՛ր կարծել են, թե Սերժ Ավետիսյանը եւս վերադարձել է քաղված զանձները հանելու:

Հայկական կոստրոմների կառավարմանը տեղացիները մեղադրել են եվրոպական տերություններին, որոնք դաստիարակի ժամանակ «իհար դեմ են հրահրել ժողովուրդներին»: Նրանց կարծիքով, հարկավոր է մոռանալ անցյալը եւ այլ բաներով զբաղվել, ֆանի որ «մեմ նույն ջուրն ենք խմել»:

Ի դեպ, գյուղի ներկայիս բնակիչների մեծ մասն իսլամ ընդունած նախկին բուլղարներ են: Այդ փաստը զգալիորեն դյուրացրել է պիտաներն ու նկարահանումները: Դեկտեմբերին վաճառքի է հանվել ֆիլմի խտասակալատակը երեք լեզվով՝ հայերեն, անգլերեն եւ հայերեն:

Պ. Բ.

Գ. Գ. Ի տախիվ հրահանգող մեծ նկարչի, «Հայկոս» լույս է ընծայել 100-ամյակի նամակահանգներ, Կենտրոնական բանկը «Ոսկե հուշատուր» է թողարկել: Իսկ մինչ այդ, դեռևս 1976-ին հրահանգողի փոստը լույս էր ընծայել Գաղզունի կյանքի մեկի պատկերով նամակահանգ: Գաղզունը ծնվել է 1907-ի հունվարի 1-ին: Եվ ինչպես Յուրի Խաչատրյանը նշեց, «բնում էր, թե տարիներ հոբելյանական էր լինելու եւ համաշխարհային հոչակ ունեցող հայ նկարչին ու իր արվեստին մեր մասնուն ու հեռուստատեսությունը դարձրեցար: Դիտի անդրադառնալիս, ավանդ, այդպես չեղավ: Բարեբախտաբար, այդ բացը լուրջեց ազգային պատկերասրահը»:

